

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln till ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.; given Drottningholms slott den 3 februari 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Propositionens innehåll.

I propositionen föreslås att under budgetåret 1950/51 må till arbetstagare, som drabbats av silikos, utgivas tillfälliga ersättningar enligt samma grunder som under innevarande budgetår. Härjämte äskas anslag till från femte huvudtiteln utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. Med anledning av de i propositionen nr 97 framlagda förslagen om höjda tillägg å vissa ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m. föreslås uppräknig av anslagen med 1 770 000 kronor. Dessutom föreslås en uppräknig med 390 000 kronor för ersättningar i enlighet med gällande bestämmelser.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottning-
holms slott den 3 februari 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 74—76, föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1950/51 beräkna följande förslagsanslag.

Livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete	kronor	350 000
Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	»	6 000 000
Bidrag till fiskares försäkring	»	160 000

Anledningen till att dessa anslag beräknades endast preliminärt var, att ett av socialvårdskommittén framlagt förslag till bestämmelser om tillägg av statsmedel åt vissa ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. var föremål för behandling inom socialdepartementet. Sedan Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat avlåta proposition till riksdagen (nr 97) på grundval av nämnda förslag, torde jag få upptaga ifrågavarande anslag till fortsatt behandling. Härvid torde jag först få behandla frågan om fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att utge vissa ersättningar till av silikos drabbade personer. Därefter torde jag få behandla medelsbehovet under nästa budgetår för de med anslagen avsedda ändamålen.

Ersättningar till arbetstagare, som drabbats av silikos.

Enligt lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar skall var och en som är försäkrad enligt olycksfallsförsäkringslagen för skada till följd av olycksfall i arbete anses försäkrad även för vissa yrkessjukdomar, däribland sjukdom som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av stendamm (stendammslunga eller silikos). Ersättning i anledning av yrkessjukdom utgår enligt i huvudsak samma grunder som för olycksfall i arbete.

På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 238 till 1948 års riksdag

medgav riksdagen (skr. nr 357), att av anslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. finge under budgetåret 1948/49 utgivas tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetare i enlighet med de grunder, som angivits i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden för den 8 maj 1948. Det sålunda lämnade bemyndigandet innebar i huvudsak, att Kungl. Maj:t skulle — i avvaktan på den revision av bestämmelserna om ersättning vid olycksfall och yrkessjukdom som förbereddes av socialvårdskommittén — äga förordna om utgivande av tillfälliga ersättningar om högst 700 kronor om året åt arbetare, vilka på grund av ådragen silikos blivit oförmögna till arbete eller på grund av sjukdomen övergått till annan sysselsättning och därigenom fått vidkännas inkomstminskning. Vid bedömande av inkomstminskningen skulle utgående livränta beaktas. Till den som övergått till ofarligt arbete för mera än 10 år sedan skulle icke utgå ersättning, därest han ej uppbure livränta för sjukdomen.

Beslutanderätten i de särskilda ersättningsärendena har anförtrotts åt riksförsäkringsanstalten.

Även för budgetåret 1949/50 har enligt riksdagens medgivande (skr. 1949: 165) utgivits tillfälliga ersättningar i förevarande hänseende enligt samma grunder som under det föregående budgetåret.

Enligt uppgift i januari 1950 från riksförsäkringsanstalten har anstalten under budgetåret 1948/49 beviljat ersättning i 474 fall med tillhoppa 300 687 kronor. För budgetåret 1949/50 har ersättning utgått i 407 fall, av vilka de flesta äro desamma som under det föregående budgetåret. Den sannolika totalkostnaden för nämnda 407 fall under budgetåret 1949/50 beräknas till 265 372 kronor. I januari 1950 voro ytterligare omkring 80 fall under utredning. I sammanlagt 300 fall har ansökan om ersättning avslagits.

Departementschefen.

Den pågående översynen av hithörande lagstiftning väntas bli slutförd under innevarande år. I avvaktan på definitiva bestämmelser i ämnet torde den anordning med tillfälliga ersättningar som hittills praktiserats böra bestå även under budgetåret 1950/51. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att jämväl under budgetåret 1950/51 förordna om utgivande av tillfälliga ersättningar åt silikosskadade arbetare enligt samma grunder som hittills. Ersättningarna torde få belasta förslagsanslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

Anslagsfrågor.

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 29/8 och 30/8 1949) framlagt beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår under nu ifrågavarande tre anslag. Beräkningarna ha grundats på antagandet att dyrtidstillägg skola utgå enligt oförändrade grunder.

Från förslagsanslaget till livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete bestridas f. n. livräntetillägg — motsvarande 125 % av livräntan — enligt förordningen den 3 juni 1938 (nr 216) om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. Vidare bestridas från anslaget dyrtidstillägg — f. n. med 20 % av livräntetilläggens belopp — som jämlikt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m. utgår å livräntetilläggen. Anslaget är för innevarande budgetår upptaget till 290 000 kronor. Riksförsäkringsanstalten har anfört, att utgifterna under budgetåren 1947/48 och 1948/49 uppgått till 319 541 resp. 308 627 kronor. Med hänsyn till avgång bland livräntetagarna beräknas anslaget för nästa budgetår kunna nedsättas till 280 000 kronor.

Från förslagsanslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m., vilket anslag för innevarande budgetår är uppfört med 3 900 000 kronor, bestridas dels ersättningar enligt ett flertal olika författningar, i främsta rummet kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 678; ändr. 400/1944) med särskilda bestämmelser om tillämpning av 1916 års olycksfallsförsäkringslag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, samt enligt vissa särskilda Kungl. Maj:ts beslut (se statsliggaren s. 342—343) dels ock huvuddelen av dyrtidstilläggen enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449). Riksförsäkringsanstalten har upplyst, att de sammanlagda nettoutgifterna från anslaget under budgetåret 1948/49 utgjorde 3 874 262 kronor, varav 1 269 600 kronor avsågo dyrtidstillägg. Sedan hänsyn tagits dels till minskningen av kostnaderna för dyrtidstilläggen till följd av avgång av livräntetagare dels ock till den kostnadsökning, som kan förutses på grund av de från 1949 års ingång höjda ersättningarna, uppskattar anstalten medelsbehovet för nästa budgetår till omkring 4 300 000 kronor, varav omkring 1 165 000 kronor för dyrtidstillägg.

Förslagsanslaget till bidrag till fiskares försäkring är för innevarande budgetår uppfört med 160 000 kronor.

Enligt bestämmelserna i förordningen nr 375/1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall (ändr. nr 131/1922, 216/1926, 143/1939, 120/1942 och 425/1948) skall den försäkrade erlagga en viss årlig avgift, under det att staten betalar det belopp, som ytterligare erfordras för täckande av den risk försäkringen avser, ävensom förvaltningskostnaderna. Jämlikt kungörelsen nr 218/1942 skall, där olycksfallet förorsakats av krigsåtgärd, till sjukpenning, livränta eller begravningshjälp av statsmedel utgivas ett tillägg motsvarande 50 % av ersättningen. Enligt förordningen nr 237/1944 utgår vidare under vissa förutsättningar dyrtidstillägg av statsmedel å livränta och livräntetillägg, som åtnjutas på grund av nu ifrågakvarande försäkring, med 20 % av förmånens belopp. Statens kostnader för oförmälda försäkring med undantag för förvaltningskostnaderna gäldas från förevarande anslag.

Riksförsäkringsanstalten har lämnat följande uppgifter angående antalet försäkrade fiskare samt försäkringsavgifter och statsbidrag exklusive bidrag för dyrtidstillägg för åren 1946—1948.

År	Antal försäkrade fiskare vid årets slut	Försäkringsavgifter kronor	Erforderligt bidrag av statsmedel kronor
1946	11 362	155 632	49 439
1947	11 262	156 872	0
1948	11 303	159 641	29 018

Anstalten har vidare upplyst, att under åren 1946—1948 i dyrtidstillägg utbetalats resp. 11 446, 9 762 och 11 288 kronor.

Härefter har anstalten anfört följande.

En av grundtankarna vid utformandet av fiskarförsäkringens finansiella system har varit, att — fränsett kostnader för livräntetillägg och dyrtidstillägg — statens bidrag skulle komma att motsvara ungefär hälften av utgående ersättningar jämlikt 1918 års fiskarförsäkringsförordning. Under den senaste treårsperioden har emellertid den del av ersättningskostnaderna, som behövt täckas av dylikt bidrag, varit vida mindre. Med hänsyn till oberäkneligheten av olycksfallsrisken på förevarande område ävensom till innevarande år vidtagna ersättningshöjningar finner riksförsäkringsanstalten, som tills vidare räknar med oförändrade grunder för dyrtidstilläggen, tillräcklig anledning f. n. ej föreligga att minska anslaget.

Socialvårdskommittén föreslog i sitt betänkande med förslag till bestämmelser om tillägg av statsmedel åt vissa ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m., att de av kommittén förordade ersättningstilläggen skulle utgå fr. o. m. den 1 januari 1950. Kommittén beräknade, att kostnadsökningen för senare hälften av budgetåret 1949/50 vid genomförande av kommitténs förslag skulle utgöra under anslaget till livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete 50 000 kronor, under anslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. 900 000 kronor samt under anslaget till bidrag till fiskares försäkring 15 000 kronor. Dessa belopp motsvara sålunda för helt år en kostnadsökning av resp. 100 000, 1 800 000 och 30 000 kronor.

Departementschefen.

I den förut denna dag beslutade propositionen nr 97 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att socialvårdskommitténs förslag rörande ersättningstillägg i stort sett skall antagas. De nya bestämmelserna avses träda i tillämpning den 1 juli 1950. Anslagen till ersättningar i anledning av olycksfall i arbete böra vid bifall till dessa förslag uppräknas. Samtidigt synes en omläggning av anslagen böra äga rum. Från anslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. bestridas f. n. 1) i fråga om statens arbetare m. fl. ersättningar motsvarande dem som när fråga är om arbetstagare i annan tjänst än statens i regel

utges av olycksfallsförsäkringens fondmedel, 2) dyrtidstillägg å nämnda ersättningar samt 3) dyrtidstillägg till vissa övriga ersättningsberättigade, vilkas grundersättningar bestridas av fondmedel. Härjämte bestridas de särskilda ersättningarna till silikossjuka personer från anslaget. Det synes lämpligt, att ersättningstillägg bestridas från detta anslag endast då fråga är om tillägg å ersättningar, som även bestridas från anslaget. De under 3) angivna tilläggen torde böra överflyttas till anslaget till livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. Rubriken å detta anslag bör därvid ändras till Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

Med hänsyn till att socialvårdskommitténs kostnadsberäkningar avsågo innevarande budgetår och då antalet ersättningstagare vilkas rätt grundas på de äldre ersättningsbestämmelserna fortgående minskas, bör kostnadsökningen under nästa budgetår för de nu föreslagna höjda ersättningstilläggen kunna beräknas till något lägre belopp än socialvårdskommittén angivit.

Under anslaget till vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. bör beräknas dels ett belopp av 280 000 kronor eller vad riks-försäkringsanstalten upptagit för livräntetillägg å livräntor enligt 1901 års lag samt dyrtidstillägg därå enligt nu gällande grunder, dels enligt anstaltens beräkning ett belopp av 1 165 000 kronor för dyrtidstillägg enligt nu gällande grunder — vilket belopp enligt vad jag inhämtat avser tillägg å ersättningar till andra än statens arbetare och med dem jämställda grupper — dels ock ett till 1 555 000 kronor uppskattat belopp för kostnadsökning på grund av de i propositionen nr 97 förordade förslagen. Sammanlagt skulle alltså under anslaget beräknas (280 000 + 1 165 000 + 1 555 000) 3 000 000 kronor.

Under anslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. bör beräknas återstoden av det av anstalten för nästa budgetår angivna medelsbehovet eller (4 300 000 — 1 165 000) 3 135 000 kronor. Härtill bör läggas ett till 215 000 kronor uppskattat belopp för kostnadsökning, såvitt angår statens arbetare och med dem jämställda grupper, på grund av de i propositionen nr 97 förordade förslagen. Anslaget skulle alltså uppföras med (3 135 000 + 215 000) 3 350 000 kronor. Såsom tidigare anförts böra kostnaderna för de särskilda silikos-ersättningarna fortfarande bestridas från detta anslag.

Anslaget till bidrag till fiskares försäkring synes på det av riks-försäkringsanstalten anförda skälet böra upptagas med oförändrat belopp, 160 000 kronor. På grund av den låga belastningen å anslaget under de sista budget-åren kan uppräknig med anledning av den föreslagna höjningen av ersättningstilläggen anses obehövlig.

Hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva, att tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare må utgivas under budgetåret 1950/51 enligt samma grunder som under innevarande budgetår;

b) för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

till *Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. 3 000 000 kronor;*

till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. 3 350 000 kronor;*

till *Bidrag till fiskares försäkring 160 000 kronor.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Einar Herlitz.
